

בין שמים וארץ

מורממת את עם ישראל ביתר שאת מעל כל האומות, כי היא מייחדת כל איש ואיש, ומורה על המעלה הפרטית שיש לכל אחד. כי דברים אינם חשובים לא נמנים כמו הקש והתבן שאין להם מספר, אבל ישראל נמשלו לחיטים שנאמר בשיר השירים "בטנך ערימת חיטים" כי כל ערימה בפני עצמה דבר חשוב שבעל השדה מונה אותה ואומר כך וכך ערימות יש לי, כך אומר הפסוק בטנו של כל אחד ואחד מישראל היא דבר חשוב.

אבל למה כשכבא להדגיש חשיבות כל אחד, נקט הפסוק דווקא בבטן? זה מסביר הכלי יקר כדי שלא נחשוב שכל מעלת היהודי היא בראש ושם טמון ההבדל, אלא אפילו בטנם כערימת חיטים לפי שהוא סוגה בשושנים, כלומר אפילו הבטן של היהודי מקודשת, כי הוא אוכל על פי גדר שגדרו ראשונים שנמשלו לשושנים.

וכמו שהבאנו פעם את המגיד מדובנא שאומר על הפסוקים בפרק הראשון בתהלים, שדוד המלך אמר על הצדיקים "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו' והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו ועלהו לא יבול" אך לא כן הרשעים כי "אם כמוץ" וכו' והסביר שהכוונה בזה היא ההבדל בין אכילת הצדיק לאכילת הרשע, כי הצדיק אוכל לשובע נפשו למען ילך בכח ההוא ללמוד ולעבוד עבודת הקודש שעליו, ואם כן פעולת אכילתו הוא ענין נעתק אל הנפש לדברים שבקדושה, ואם כן כמו עבודתו וצדקתו עומדת לעד, כן הסיבה אל עבודתו גם היא קיימת, כי קיים מאמר "בכל דרכיך דעה" עד שתוכל לתאר סעודת תלמיד חכם "עץ חיים היא למחזיקים בה". לא כן אכילת הרשע כי כל עסקיו וסעודותיו נעתקות אל הגוף ויחידיו יסופו תזרם - ורוח תשיאם, וזה שאמר "והיה כעץ" בכל משך הוייתו (של הצדיק) הוא עושה פירות לתורה, ועוד גם זאת ועלהו לא יבול, היא מליצה על הדברים שהוא עוסק בדאגה לגופו להיות שומר לפרי, גם על זה לא יקופח שכרו "וכל אשר יעשה יצליח".

למרות שהמדרש כבר מפרט ומרחיב בתועלת אותו קורבן לעזאזל, ועל השפעתו בהפיכת קטגור לסניגור, חלילה לנו מלחשוב כי דבר זה יתיר אפילו קצה מחשבה על עבודה למען דבר שהוא לא הקב"ה, גם קורבן זה, למרות ששונה הוא בתכלית מכל הקורבנות המוקרבים בבית המקדש, נעשה אך ורק למען שמו יתברך. וכמו שה' ציוה אותנו להקריב את הקורבן, ולמרות שהדבר נראה תמוה, כשמעיינים ומבינים רואים שהכל נעשה למענו יתברך, כך ה' שם אותנו כאן בעולם הגשמי, ולמרות שהדבר נראה סותר את תכליתנו הרוחנית, ברגע שמכניסים קצת מחשבה ומכוונים את הצורך הגשמי לתכלית הנכונה, לא רק שמהווה הוא חלק מעבודת ה' והופכים אותו לשמיימי - לרוחני, אלא הוא הייחודיות של היהודי, כי כוחו הוא לא רק בלהמציא המצאות "גאוניות" כמו קופסא לכובע, אלא "בטנך ערימת חיטים" כוחו הוא בכך שגם כשהוא עוסק בצרכי הגוף, היהודי עושה זאת על פי התורה, ולא אוכל כל מה שמגשישים.

לפני קרוב לתשע שנים זכיתי להצטרף לגאון הרב יעקב שיש שליט"א למסע קודש לדרום אמריקה בשליחות הישיבה. הדרך שהחלה בנתב"ג, עברה דרך שתי עצירות ביניים בגרמניה, משם בטיסה ארוכה לארגנטינה. כיוון שאת הטיסות ביצענו עם חברה גרמנית, הצוות של המטוס לא היה צוות יהודי, וכן רוב הנוסעים לא היו מבני עמנו, לכן, כאשר נכנסו שני היהודים הלבושים כמיטב המסורת הדבר עורר סקרנות, ובמיוחד אצל אחד הדיילים שכבר בעלייתנו למטוס ניגש לשאול אותי על ההמצאה "הגאונית" שאחזתי בידי - קופסא לכובע. במהלך הטיסה ניגש אליי שוב אותו הדייל, הוא הגיע לתובנה מעניינת שהוא רצה לשאול לגביה "שמתי לב שאוכל אתם מקבלים בשונה משלנו, סגור הרמטית עם הכיתוב KOSHER, אבל שתייה אתם שותים רגיל מהעגלה שאני מציע לכולם, למה זה?" ענית לו שיש משקאות בעגלה שאנחנו יכולים לשתות ואותם אנחנו מבקשים, אבל לא הכל מותר. למזלי לפני שהוא נכנס לברר איתי על סוגי ההכשרים ומקום ודרך ייצורם של המשקאות, הוא שאל אותי "יין לדוגמא?" ופטרתי אותו ב"כן לדוגמא יין...".

בפרשתנו מפורטת עבודת יום הכיפורים, כולנו מכירים פחות או יותר את סדר עבודה זאת מאמירתו בבית הכנסת ביום הקדוש, אך אחד מחלקי העבודה שונה הוא בצורה ניכרת מכל שאר העבודות שהיו בבית המקדש וזה שליחת השעיר לעזאזל. ומבואר בפרשה כי אחרי שהטילו גורל בין שעירים, השעיר אשר לה' היה נשחט והשעיר לעזאזל היה משתלח על פני המדבר. והדבר תמוה, הרי אנו עובדים את הקב"ה לבדו, לא מלאכים ולא שליחים, מה פתאום מצוה עלינו התורה להקריב שעיר לעזאזל?

אלא מסביר הרבינו בחיי כי מהסתכלות בפסוקים יוסרו התמיהות, שני השעירים האלה הם מתנה לה', גם לפני הגורל אז נאמר "והעמיד אותם לפני ה'" את שניהם בשוה לפני שידוע מי ישחט ומי ישלח למדבר. אך גם לאחר הגורל, כשכבר ידוע על השעיר שישלח לעזאזל נאמר עליו "יעמד חי לפני ה'" כלומר שאף אותו של עזאזל היה נותנו לקב"ה. כונת התורה אינה להקריב את השעיר לעזאזל, וחלילה מלחשוב כך, כי כל כוונת היהודי בתפילתו ועבודתו היא רק לה' לבד, ואם התכוון למשהו אחר אין עבודתו מתקבלת ואין זבחו רצוי בפני המקום. לכן מובאים מההתחלה שני השעירים כמתנה להשי"ת להראות שכוונתנו בשניהם היא למען הקב"ה בלבד. וכן היה מוטל עליהם גורל ולא היה הכהן אומר "זה לה' וזה לעזאזל", כי אז היה משוה ענין לענין והיה נראה כעין עבודה זרה לעזאזל, אך כשנעשה על ידי גורל, ה' הוא זה שנותן שעיר אחד ולא אנחנו, והאונקלוס מתרגם קרבן אחד "לשמא דה'" כלומר אותו שעיר שמוקרב לה', מוקרב לשמו של ה', אך השעיר לעזאזל אמנם מוקרב לעזאזל אך לא לשמו, אלא רק למען הקב"ה.

אומר הכלי יקר בפרשת כי תשא על ספירת עם ישראל, שהספירה

נכתב על ידי: מנחם רביץ

להזמנת שיחות והרצאות, והרשמה לרשימת התפוצה, יש לשלוח מייל לכתובת: 4663MR@GMAIL.COM כמו כן ניתן לשמוע שיחות מוקלטות דרך קול הלשון.